

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (siódma izba)

z dnia 11 kwietnia 2024 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Zabezpieczenie społeczne – Pracownicy migrujący – Świadczenia rodzinne – Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 – Artykuł 3 – Świadczenia z tytułu choroby – Zakres stosowania – Zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową – Obywatel państwa członkowskiego zamieszkujący i pracujący w innym państwie członkowskim, a opiekujący się członkiem rodziny w pierwszym państwie członkowskim – Charakter pomocniczy w stosunku do zasiłku pielęgnacyjnego – Artykuł 4 – Równość traktowania

W sprawie C-116/23

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny, Austria) postanowieniem z dnia 23 lutego 2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 27 lutego 2023 r., w postępowaniu:

XXXX,

przy udziale:

Sozialministeriumservice,

TRYBUNAŁ (siódma izba),

w składzie: F. Biltgen, prezes izby, N. Wahl i M.L. Arastey Sahún (sprawozdawczynie), sędziowie,

rzecznik generalny: J. Richard de la Tour,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu XXXX – K. Mayr i D. Menkovic, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu austriackiego – J. Schmoll i C. Leeb, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu czeskiego – M. Smolek i J. Vlácil, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

– w imieniu Komisji Europejskiej – F. Clotuche-Duvieusart i B.-R. Killmann, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 18 TFUE, art. 7 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”), art. 3, 4, 7 i 21 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2004, L 166, s. 1; sprostowania: Dz.U. 2013, L 188, s. 10; Dz.U. 2020, L 338, s. 18), a także zasady skuteczności.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między XXXX a Sozialministeriumservice (służbą ministerstwa spraw socjalnych, Austria) w przedmiocie odmowy przyznania przez tę jednostkę na rzecz XXXX zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 883/2004

- 3 Motywy 8, 9, 12 i 16 rozporządzenia nr 883/2004 mają następujące brzmienie:
 - „(8) Ogólna zasada równego traktowania ma szczególne znaczenie dla pracowników, którzy nie mają miejsca zamieszkania w państwie członkowskim ich zatrudnienia, włącznie z pracownikami przygranicznymi.
 - (9) Trybunał Sprawiedliwości przy kilku okazjach wydał opinię w sprawie możliwości równego traktowania świadczeń, dochodu i okoliczności; zasada ta powinna być ściśle przyjęta i rozwijana, przy jednoczesnym przestrzeganiu istoty i ducha postanowień prawnych.
- [...]
- (12) W świetle zasady proporcjonalności należy zadbać o to, by zasada uwzględniania okoliczności lub wydarzeń nie prowadziła do obiektywnie nieuzasadnionych rezultatów ani do kumulacji świadczeń tego samego rodzaju za ten sam okres.

[...]

(16) W zasadzie nie ma we Wspólnocie uzasadnienia dla uzależniania praw w zakresie zabezpieczenia społecznego od miejsca zamieszkania zainteresowanych osób; jednakże w szczególnych przypadkach, w szczególności w odniesieniu do świadczeń specjalnych związanych z kontekstem gospodarczym i społecznym zainteresowanej osoby, miejsce zamieszkania może być brane pod uwagę”.

4 Artykuł 3 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie stosuje się do całego ustawodawstwa odnoszącego się do następujących działów zabezpieczenia społecznego:

a) świadczeń z tytułu choroby;

[...]

h) świadczeń dla bezrobotnych;

[...]”.

5 Artykuł 4 wspomnianego rozporządzenia stanowi:

„O ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, korzystają z tych samych świadczeń i podlegają tym samym obowiązkom na mocy ustawodawstwa każdego państwa członkowskiego, co jego obywatele”.

6 Artykuł 5 rzeczzonego rozporządzenia przewiduje:

„O ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej oraz w świetle specjalnych wprowadzonych przepisów wykonawczych, zastosowanie mają następujące przepisy:

a) w przypadkach, w których na podstawie ustawodawstwa właściwego państwa członkowskiego otrzymywanie świadczeń z zabezpieczenia społecznego i inny dochód ma pewne skutki prawne, odpowiednie przepisy tego ustawodawstwa mają zastosowanie także do otrzymywanych świadczeń równoważnych nabytych na podstawie prawodawstwa innego państwa członkowskiego lub dochodów osiągniętych w innym państwie członkowskim;

b) w przypadkach, w których na podstawie ustawodawstwa właściwego państwa członkowskiego zaistnieniu pewnych okoliczności lub zdarzeń przypisywane są określone skutki prawne, to państwo członkowskie uwzględnia podobne okoliczności lub zdarzenia zaistniałe w każdym państwie członkowskiego tak jak gdyby miały one miejsce na jego własnym terytorium”.

7 Zgodnie z brzmieniem art. 7 rozporządzenia nr 883/2004:

„O ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, świadczenia pieniężne należne na podstawie ustawodawstwa jednego lub kilku państw członkowskich lub na podstawie niniejszego rozporządzenia nie podlegają jakimkolwiek obniżkom, zmianom, zawieszaniu, wstrzymywaniu lub konfiskacie z powodu tego, że beneficjent lub członkowie jego rodziny mieszkają w innym państwie członkowskim niż to, w którym znajduje się instytucja odpowiedzialna za ich wypłacanie”.

8 Artykuł 11 tego rozporządzenia stanowi:

„1. Osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Ustawodawstwo takie określane jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu.

[...]

3. Zgodnie z przepisami [Z zastrzeżeniem przepisów] art. 12[–]16:

a) osoba wykonująca w państwie członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego;

[...]”.

9 Artykuł 21 tego rozporządzenia stanowi:

„1. Ubezpieczony i członkowie jego rodziny zamieszkujący lub przebywający w państwie członkowskim innym niż właściwe państwo członkowskie są uprawnieni do świadczeń pieniężnych wypłacanych przez instytucję właściwą zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem. W drodze umowy między instytucją właściwą a instytucją miejsca zamieszkania lub pobytu świadczenia takie mogą jednak być wypłacane przez instytucję miejsca zamieszkania lub pobytu na koszt instytucji właściwej zgodnie z ustawodawstwem właściwego państwa członkowskiego.

[...]”.

Rozporządzenie (UE) nr 492/2011

10 Artykuł 7 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 492/2011 z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Unii (Dz.U. 2011, L 141, s. 1) stanowi w ust. 1 i 2:

„1. Pracownik będący obywatelem państwa członkowskiego nie może być, na terytorium innego państwa członkowskiego, traktowany – ze względu na swą przynależność państwową – odmiennie niż pracownicy krajowi pod względem warunków zatrudnienia i pracy, w szczególności warunków wynagrodzenia, zwolnienia oraz, w przypadku utraty pracy, powrotu do pracy lub ponownego zatrudnienia.

2. Pracownik taki korzysta z takich samych przywilejów socjalnych i podatkowych, jak pracownicy krajowi”.

Prawo austriackie

AVRAG

- 11 Paragraf 14a ust. 1 Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetz (ustawy o dostosowaniu prawa umów o pracę, BGBl., 459/1993), w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (zwanej dalej „AVRAG”), stanowi:

„Pracownik może wystąpić na piśmie o obniżenie zwykłego wymiaru czasu pracy, zmianę godzin pracy lub o udzielenie urlopu bezpłatnego w towarzystwa bliskiemu krewnemu [...] u kresu życia na czas określony nieprzekraczający trzech miesięcy, określając jego początek i czas trwania, nawet jeśli pracownik i bliski krewny nie są członkami tego samego gospodarstwa domowego. [...]”.

- 12 Paragraf 14c ust. 1 tej ustawy ma następujące brzmienie:

„Pod warunkiem że stosunek pracy trwał nieprzerwanie przez trzy miesiące, pracownik i pracodawca mogą uzgodnić na piśmie urlop na opiekę długoterminową bez prawa do wynagrodzenia, trwający od jednego do trzech miesięcy, tak aby pracownik mógł zapewnić opiekę lub wsparcie bliskiemu krewnemu w rozumieniu § 14a, otrzymującemu w chwili rozpoczęcia urlopu na opiekę długoterminową zasiłek pielęgnacyjny na poziomie 3 lub wyższym na podstawie § 5 Bundespflegegeldgesetz [(ustawy federalnej o zasiłku pielęgnacyjnym, BGBl., 110/1993), w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (zwanej dalej »BPGG«)]. [...]”.

BPGG

- 13 Paragraf 3a BPGG ma następujące brzmienie:

„1. Obywatele austriaccy, których zwykle miejsce zamieszkania znajduje się na terytorium kraju, mogą ubiegać się o zasiłek pielęgnacyjny na podstawie niniejszej ustawy, nawet bez otrzymywania świadczenia podstawowego, o którym mowa w § 3 ust. 1 i 2, chyba że inne państwo członkowskie jest właściwe dla wypłaty świadczeń z tytułu opieki zdrowotnej na podstawie [rozporządzenia nr 883/2004] [...]”.

2. Na równi z obywatelami austriackimi traktuje się:

1) cudzoziemców, którzy nie są objęci żadnym z poniższych punktów, o ile równe traktowanie wynika z konwencji międzynarodowych lub prawa Unii, lub

[...]

3) osoby, które posiadają prawo pobytu na mocy prawa Unii [...]

[...]”.

- 14 Zgodnie z § 21c BPGG:

„1. Osoby, które uzgodniły urlop na opiekę długoterminową zgodnie z § 14c AVRAG [...], otrzymują w czasie tego urlopu, lecz nie dłużej niż przez trzy miesiące, zasiłek z tytułu urlopu na

opiekę długoterminową przyznawany na podstawie przepisów niniejszej sekcji. [...] O wypłatę zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową przysługuje roszczenie.

2. Przed ubieganiem się o zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową osoba przebywająca na takim urlopie musi być ubezpieczona w ramach stosunku pracy, który w jego trakcie został zawieszony, przez nieprzerwany okres trzech miesięcy [...] i korzystać z pełnego ubezpieczenia [...]. O ile niniejsza ustawa lub rozporządzenie wydane na podstawie ust. 5 nie stanowią inaczej, zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową wypłacany jest w wysokości podstawowej kwoty zasiłku dla bezrobotnych [...].

3. Osobom, które w celu towarzyszenia bliskiemu krewnemu u kresu życia lub bardzo ciężko choremu dziecku korzystają z rodzinnego urlopu hospicyjnego

1) na podstawie § 14a lub § 14b AVRAG [...]

[...]

przysługuje w trakcie rodzinnego urlopu hospicyjnego zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową, o którym mowa w niniejszej sekcji. [...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 15 Skarżący w postępowaniu głównym, obywatel włoski zamieszkujący i pracujący od 2013 r. w Austrii, uzgodnił ze swoim pracodawcą, zgodnie z § 14c ust. 1 AVRAG, urlop na opiekę długoterminową w okresie od dnia 1 maja 2022 r. do dnia 13 czerwca 2022 r., w celu opieki nad swoim ojcem, zamieszkałym we Włoszech.
- 16 W dniu 10 maja 2022 r. skarżący złożył w Sozialministeriumservice wniosek o zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową na podstawie § 21c ust. 1 BPGG za okres od dnia 10 maja 2022 r. do dnia 13 czerwca 2022 r. ze względu na stałą opiekę, jakiej wymagał stan zdrowia jego ojca. Ojciec skarżącego, który wydawał się korzystać z zasiłku pielęgnacyjnego na podstawie ustawodawstwa włoskiego, znajdował się w stanie wymagającym opieki długoterminowej, który uprawniałby go, gdyby miał zwykle miejsce zamieszkania w Austrii, do zasiłku pielęgnacyjnego na poziomie 3 na podstawie § 3a BPGG.
- 17 Ojciec skarżącego w postępowaniu głównym zmarł w dniu 29 maja 2022 r.
- 18 Decyzją z dnia 7 czerwca 2022 r. Sozialministeriumservice oddaliło wniosek skarżącego w postępowaniu głównym ze względu na to, że jego ojciec nie pobierał zasiłku pielęgnacyjnego na podstawie prawa austriackiego, podczas gdy wypłata takiego świadczenia osobie wymagającej opieki jest warunkiem koniecznym przyznania opiekunowi zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami austriackimi.
- 19 W dniu 7 lipca 2022 r. skarżący w postępowaniu głównym wniósł skargę na tę decyzję do Bundesverwaltungsgericht (federalnego sądu administracyjnego, Austria), który jest sądem odsyłającym w niniejszej sprawie, twierdząc, że zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową nie ma charakteru pomocniczego w stosunku do zasiłku pielęgnacyjnego w zakresie, w jakim ten ostatni zasiłek jest przyznawany i wypłacany osobie wymagającej opieki, podczas gdy zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową jest przyznawany i wypłacany opiekunowi. Ten ostatni

zasiłek stanowi zatem pomoc społeczną na rzecz opiekuna, wobec czego o jego przyznaniu decyduje miejsce pracy tego opiekuna. Taki zasiłek należałoby bowiem uznać za „świadczenie z tytułu choroby” w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004. W związku z tym, ponieważ skarżący w postępowaniu głównym pracuje w Austrii, uważa on, że ustawodawstwo austriackie, które przewiduje ten zasiłek, ma w tym wypadku do niego zastosowanie zgodnie z art. 11 ust. 3 lit. a) tego rozporządzenia oraz że powinien on korzystać ze wspomnianego zasiłku, który ma charakter świadczenia pieniężnego, nawet jeśli przebywa w innym państwie członkowskim, zgodnie z art. 21 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia.

- 20 Ponadto skarżący w postępowaniu głównym twierdzi, że wykładnia zawarta w decyzji Sozialministeriumservice z dnia 7 czerwca 2022 r. wyklucza zasadniczo z możliwości korzystania z zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową obywateli Unii Europejskiej, którzy nie posiadają obywatelstwa austriackiego, ponieważ tylko oni zazwyczaj mają rodziców zamieszkujących poza terytorium Austrii. Wykładnia ta stanowi zatem pośrednią dyskryminację pracowników migrujących lub przynajmniej ograniczenie swobodnego przepływu pracowników, sprzeczne z art. 45 TFUE i art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 492/2011.
- 21 Sąd odsyłający zauważa, po pierwsze, że nawet jeśli strony sporu w postępowaniu głównym zgadzają się co do zakwalifikowania zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową jako „świadczenia z tytułu choroby” w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004, można sobie również wyobrazić, że zasiłek ten ma charakter zasiłku z tytułu czasowej przerwy w pracy, co uzasadnia traktowanie go jako zasiłku dla bezrobotnych.
- 22 Po drugie, co się tyczy kwalifikacji zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową jako „świadczenia pieniężnego”, sąd ten odsyła do orzecznictwa Trybunału, zgodnie z którym świadczenia wypłacane opiekunowi są uznawane za „świadczenia z tytułu choroby” na podstawie rozporządzenia nr 883/2004. Ponieważ sporny zasiłek jest przyznawany opiekunowi, lecz ostatecznie przynosi korzyść osobie wymagającej opieki, powinien on w konsekwencji zostać zakwalifikowany nie jako „świadczenie pieniężne”, lecz „świadczenie rzeczowe”, należne wyłącznie z tytułu opieki nad osobami zamieszkałymi w Austrii. Można by jednak również uznać, że zasiłek ten jest objęty nie rozporządzeniem nr 883/2004, lecz statusem opiekuna w świetle prawa pracy, co skutkowałoby tym, że byłby on należny, jeżeli opiekun spełnia przesłanki określone w § 21c ust. 1 BPGG, niezależnie od miejsca zamieszkania osoby wymagającej opieki.
- 23 Po trzecie, wspomniany sąd zastanawia się nad kwestią, czy okoliczność, że skarżący w postępowaniu głównym skorzystał z prawa do swobodnego przemieszczania się dziesięć lat temu, osiedlając się w Austrii, ma wpływ na stosowanie rozporządzenia nr 883/2004 i czy w konsekwencji odmowa przyznania mu zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową nie stanowi przeszkody w wykonywaniu tego prawa do swobodnego przemieszczania się.
- 24 Po czwarte, co się tyczy wymogu przewidzianego w § 3a BPGG, zgodnie z którym prawo do austriackiego zasiłku pielęgnacyjnego jest zastrzeżone dla osób wymagających opieki mających zwykle miejsce zamieszkania na terytorium Austrii, sąd ten zauważa, że oczywiście łatwiej jest spełnić to kryterium obywatelom austriackim niż obywatelom innych państw członkowskich, takim jak w niniejszym przypadku ojciec skarżącego w postępowaniu głównym, który zamieszkiwał we Włoszech i wydawał się pobierać włoski zasiłek pielęgnacyjny. Sąd odsyłający zastanawia się zatem nad istnieniem dyskryminacji pośredniej w rozumieniu art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 ze względu na przynależność państwową, ale również ze względu na miejsce zamieszkania, ponieważ uprawniający do ubiegania się o zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową wymóg, aby osoba wymagająca opieki otrzymywała austriacki zasiłek

pielęgnacyjny na poziomie 3 lub wyższym, ma w większym stopniu wpływ na pracowników migrujących, takich jak skarżący w postępowaniu głównym, aniżeli na obywateli austriackich, których rodzice mają co do zasady zwykle miejsce zamieszkania w Austrii.

- 25 Po piąte, sąd ten zmierza do ustalenia w świetle orzecznictwa Verwaltungsgerichtshof (trybunału administracyjnego, Austria), z którego wynika, że każdy organ zabezpieczenia społecznego jest zobowiązany do oceny wniosków w duchu społecznego stosowania prawa na korzyść ubezpieczonego, w jakim zakresie należy uwzględnić okoliczność, że skarżący w postępowaniu głównym spełnia przesłanki wypłaty innego, bardziej korzystnego zasiłku krajowego, a mianowicie zasiłku z tytułu rodzinnego urlopu hospicyjnego przewidzianego w § 21c ust. 3 BPGG, który nie jest uzależniony od otrzymywania przez osobę wymagającą opieki austriackiego zasiłku pielęgnacyjnego. Zastanawia się on, czy pomimo tego, że orzecznictwo to nie ma zastosowania do Sozialministeriumservice, które nie ma charakteru instytucji zabezpieczenia społecznego, oraz że skarżący w postępowaniu głównym nie złożył wniosku o przyznanie tego zasiłku z tytułu rodzinnego urlopu hospicyjnego, rozpatrywana sytuacja nie stanowi dyskryminacji pośredniej, sprzecznej w szczególności z art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 i art. 7 Karty.
- 26 W tych okolicznościach Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową jest świadczeniem z tytułu choroby w rozumieniu art. 3 rozporządzenia [nr 883/2004] lub innym świadczeniem określonym w art. 3 rozporządzenia [nr 883/2004]?
 - 2) Jeżeli jest to świadczenie z tytułu choroby, to czy zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową jest świadczeniem pieniężnym w rozumieniu art. 21 rozporządzenia [nr 883/2004]?
 - 3) Czy zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową jest świadczeniem dla osoby sprawującej opiekę, czy też dla osoby wymagającej opieki?
 - 4) Czy zatem przypadek, w którym osoba występująca z wnioskiem o przyznanie zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową, będąca obywatelem włoskim, na stałe mieszka w Austrii (w kraju związkowym Górna Austria) od dnia 28 czerwca 2013 r., nieprzerwanie pracuje w Austrii w tym samym kraju związkowym od dnia 1 lipca 2013 r. u tego samego pracodawcy – wobec czego brak jest elementu wskazującego na posiadanie przez wnioskodawcę statusu pracownika przygranicznego – oraz uzgadnia z pracodawcą urlop na opiekę długoterminową w celu sprawowania opieki nad ojcem, który jest obywatelem włoskim i mieszka na stałe we Włoszech (w Sassuolo), na okres istotny dla postępowania od dnia 1 maja 2022 r. do dnia 13 czerwca 2022 r., występuje do [Sozialministeriumservice] o przyznanie zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową, jest objęty zakresem zastosowania rozporządzenia nr 883/2004?
 - 5) Czy art. 7 rozporządzenia nr 883/2004 lub zakaz dyskryminacji wyrażony w różnych źródłach prawa europejskiego (np. art. 18 TFUE, art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 itp.) sprzeciwia się uregulowaniu krajowemu, które uzależnia przyznanie zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową od tego, aby osoba wymagająca opieki otrzymywała austriacki zasiłek pielęgnacyjny na poziomie 3 lub wyższym?

- 6) Czy zasada skuteczności prawa Unii lub unijny zakaz dyskryminacji wyrażony w różnych źródłach prawa europejskiego (np. art. 18 TFUE, art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 itp.), sprzeciwia się, w przypadku takim jak w niniejszej sprawie, uregulowaniu krajowemu lub orzecznictwu utrwalonemu na poziomie krajowym, które nie pozostawia żadnej swobody dla przeformułowania »Wniosku o zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową« na »Wniosek o rodzinny urlop hospicyjny«, ponieważ jednoznacznie użyto formularza »Wniosku o zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową«, a nie »Wniosku o rodzinny urlop hospicyjny«, a także wyraźnie zawarto porozumienie z pracodawcą, w którym mowa jest o »opiece nad bliskim krewnym«, zamiast »towarzyszeniu osobie u kresu życia« – mimo że będący podstawą sporu stan faktyczny ze względu na śmierć, która nastąpiła w międzyczasie, ojca wymagającego opieki również zasadniczo spełniałby przesłanki przyznania zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową na podstawie rodzinnego urlopu hospicyjnego, gdyby tylko zostało zawarte inne porozumienie z pracodawcą i do organu został złożony inny wniosek?
- 7) Czy art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 lub inny przepis prawa Unii (na przykład art. 7 Karty) sprzeciwia się uregulowaniu krajowemu (§ 21c ust. 1 BPGG), które uzależnia wypłatę zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową od tego, aby osoba wymagająca opieki otrzymywała austriacki zasiłek pielęgnacyjny na poziomie 3 lub wyższym, podczas gdy inne uregulowanie krajowe (§ 21c ust. 3 BPGG) w przypadku zastosowania go do tego samego stanu faktycznego nie uzależnia wypłaty zasiłku od podobnego warunku?”

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań od pierwszego do czwartego

- 27) Poprzez pytania od pierwszego do czwartego, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy pojęcie „świadczeń z tytułu choroby” w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową wypłacany pracownikowi, który zapewnia wsparcie lub opiekę bliskiemu krewnemu uprawnionemu do zasiłku pielęgnacyjnego i który z tego tytułu korzysta z urlopu bezpłatnego. W przypadku odpowiedzi twierdzącej sąd ten zmierza do ustalenia, czy taki zasiłek wchodzi w zakres pojęcia „świadczeń pieniężnych” w rozumieniu tego rozporządzenia.

W przedmiocie dopuszczalności

- 28) Komisja Europejska twierdzi, nie podnosząc formalnie zarzutu niedopuszczalności tych pytań, że nie mają one znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym ze względu na to, że art. 45 TFUE i art. 7 rozporządzenia nr 492/2011 znajdują zastosowanie niezależnie od tego, czy rozpatrywany w postępowaniu głównym zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową jest objęty zakresem stosowania rozporządzenia nr 883/2004.
- 29) W tym względzie należy przypomnieć utrwalone orzecznictwo, zgodnie z którym pytania dotyczące wykładni prawa Unii, z którymi zwrócił się sąd krajowy na gruncie stanu prawnego i faktycznego, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny, przy czym prawidłowość tych ustaleń nie podlega ocenie Trybunału, korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy. Odrzucenie przez Trybunał wniosku sądu krajowego jest możliwe tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wnioskowano, nie ma żadnego związku ze stanem

faktycznym lub przedmiotem sporu przed sądem krajowym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje elementami stanu faktycznego albo prawnego, które są konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na pytania, które zostały mu przedstawione (wyrok z dnia 7 grudnia 2023 r., Obshtina Razgrad, C-441/22 i C-443/22, EU:C:2023:970, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 30 Otóż w niniejszym wypadku z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że sąd odsyłający uważa, iż odpowiedź, jakiej Trybunał udzieli na te pytania, jest istotna dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym, w szczególności z punktu widzenia kwalifikacji spornego zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową w świetle prawa Unii. Nie można zatem uznać, że wykładnia prawa Unii, o którą zwrócił się sąd odsyłający, w sposób oczywisty nie jest niezbędna do rozstrzygnięcia przez ten sąd zawisłego przed nim sporu.
- 31 W konsekwencji pytania od pierwszego do czwartego są dopuszczalne.

Co do istoty

- 32 Na wstępie należy podkreślić, że rozróżnienie między świadczeniami objętymi zakresem stosowania rozporządzenia nr 883/2004 a świadczeniami wyłączonymi z tego zakresu opiera się zasadniczo na elementach konstytutywnych każdego świadczenia, w szczególności jego celach i warunkach przyznania, a nie na okoliczności, czy ustawodawstwo krajowe kwalifikuje świadczenie jako świadczenie z tytułu zabezpieczenia społecznego (wyrok z dnia 15 czerwca 2023 r., Thermalhotel Fontana, C-411/22, EU:C:2023:490, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 33 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika zatem, że świadczenie można uznać za świadczenie z tytułu zabezpieczenia społecznego, jeżeli, po pierwsze, jest przyznawane uprawnionym bez jakiegokolwiek indywidualnej i uznaniowej oceny potrzeb osobistych, w oparciu o sytuację określoną prawnie, oraz, po drugie, jeżeli dotyczy ono jednego z rodzajów ryzyka wyraźnie wymienionych w art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004. Obie te przesłanki muszą być spełnione łącznie (wyrok z dnia 15 czerwca 2023 r., Thermalhotel Fontana, C-411/22, EU:C:2023:490, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 34 W odniesieniu do pierwszej przesłanki wskazanej w poprzednim punkcie niniejszego wyroku należy przypomnieć, że jest ona spełniona w sytuacji, gdy świadczenie jest przyznawane w odniesieniu do obiektywnych kryteriów, które jeśli są spełnione, uprawniają do świadczenia, a właściwy organ nie może brać pod uwagę innych okoliczności osobistych (wyrok z dnia 15 czerwca 2023 r., Thermalhotel Fontana, C-411/22, EU:C:2023:490, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 35 W niniejszym wypadku widoczne jest, że pierwsza z tych przesłanek jest spełniona, ponieważ zasiłek rozpatrywany w postępowaniu głównym jest przyznawany z mocy prawa, zgodnie z § 21c ust. 1 zdanie ostatnie BPGG, w przypadku gdy wnioskodawca korzysta z urlopu na opiekę długoterminową, przy czym Sozialministeriumservice nie bierze pod uwagę innych okoliczności osobistych skarżącego w postępowaniu głównym.
- 36 Co się tyczy drugiej przesłanki wskazanej w pkt 33 niniejszego wyroku, art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004 wymienia wyraźnie „świadczenia z tytułu choroby”, które są świadczeniami mającymi zasadniczo na celu wyleczenie pacjenta poprzez zapewnienie mu opieki

- stosownej do jego stanu zdrowia, która w związku z tym obejmuje ryzyko związane ze stanem chorobowym (zob. podobnie wyrok z dnia 15 czerwca 2023 r., Thermalhotel Fontana, C-411/22, EU:C:2023:490, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 37 W tym względzie Trybunał orzekł, że „świadczenia z tytułu choroby” w rozumieniu tego przepisu służą pokryciu wydatków związanych ze stanem niesamodzielności osoby wymagającej opieki, które obejmują – jednocześnie lub nie – opiekę świadczoną na rzecz tej osoby i poprawę jej codziennego życia, takich jak między innymi wydatki na zapewnienie jej pomocy osob trzecich, ponieważ takie wydatki mają na celu poprawę stanu zdrowia i życia osób niesamodzielnych [zob. w szczególności wyroki: z dnia 5 marca 1998 r., Molenaar, C-160/96, EU:C:1998:84, pkt 23, 24; z dnia 25 lipca 2018 r., A (Pomoc dla osoby niepełnosprawnej), C-679/16, EU:C:2018:601, pkt 43, 44 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 38 Prawdą jest, że w niniejszym wypadku przyznanie zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową, o którym mowa w postępowaniu głównym, wynika z posiadanego przez opiekuna statusu pracownika najemnego. Jednakże, po pierwsze, przyznanie tego zasiłku jest uzależnione od przesłanki, by osoba wymagająca opieki otrzymywała zasiłek pielęgnacyjny na pewnym poziomie na podstawie prawa austriackiego.
- 39 Po drugie, wydaje się, że rozpatrywany w postępowaniu głównym zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową, nawet jeśli jest przyznawany i wypłacany opiekunowi w celu zrekompensowania utraty wynagrodzenia, jakiej doznaje on w trakcie urlopu bezpłatnego, w ostatecznym rozrachunku ma również i głównie na celu umożliwienie opiekunowi zapewnienia opieki, jakiej wymaga stan zdrowia osoby wymagającej opieki, w związku z czym przynosi korzyść przede wszystkim tej ostatniej osobie.
- 40 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że rozpatrywany w postępowaniu głównym zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową wchodzi w zakres pojęcia „świadczeń z tytułu choroby” w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004.
- 41 Następnie, co się tyczy kwestii, czy zasiłek ten należy zakwalifikować jako „świadczenie pieniężne” w rozumieniu tego rozporządzenia, należy uściślić, że wspomniany zasiłek stanowi stałą kwotę pieniężną wypłacaną okresowo opiekunowi, bez uwzględnienia rzeczywistych kosztów opieki, w celu zrekompensowania utraty wynagrodzenia związanej z urlopem na opiekę długoterminową oraz zmniejszenia obciążeń wynikających z tego urlopu.
- 42 W tym względzie z orzecznictwa Trybunału wynika, że uiszczanie składek na ubezpieczenie na rzecz osoby trzeciej, do której osoba niesamodzielna zwraca się o pomoc w domu, winno być samo w sobie zakwalifikowane jako świadczenie pieniężne w zakresie, w jakim ma ono pomocniczy charakter w stosunku do świadczenia opieki w ścisłym tego słowa znaczeniu, w takim sensie, że ma ono na celu ułatwienie korzystania z opieki (zob. podobnie wyrok z dnia 8 lipca 2004 r., Gaumain-Cerri i Barth, C-502/01 i C-31/02, EU:C:2004:413, pkt 27).
- 43 W konsekwencji rozpatrywany w postępowaniu głównym zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową, mający w szczególności charakter pomocniczy w stosunku do świadczenia opieki w ścisłym tego słowa znaczeniu, należy także zakwalifikować jako „świadczenie pieniężne” w rozumieniu rozporządzenia nr 883/2004.

44 W świetle powyższego odpowiedź na pytania od pierwszego do czwartego winna brzmieć: art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „świadczeń z tytułu choroby” w rozumieniu tego przepisu obejmuje zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową wypłacany pracownikowi, który zapewnia wsparcie lub opiekę bliskiemu krewnemu uprawnionemu do zasiłku pielęgnacyjnego w innym państwie członkowskim i który z tego tytułu korzysta z urlopu bezpłatnego. W konsekwencji taki zasiłek wchodzi również w zakres pojęcia „świadczeń pieniężnych” w rozumieniu tego rozporządzenia.

W przedmiocie pytania piątego

- 45 Na wstępie należy zauważyć, że w pytaniu piątym sąd odsyłający powołuje się na art. 18 TFUE.
- 46 W tym względzie należy przypomnieć, że w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem, do Trybunału należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi temu sądowi rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał powinien w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania. Ponadto Trybunał może wziąć pod rozwagę normy prawa Unii, na które sąd krajowy nie powołał się w swoim pytaniu (wyrok z dnia 7 września 2023 r., Groenland Poultry, C-169/22, EU:C:2023:638, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 47 Co się tyczy art. 18 TFUE, Trybunał wielokrotnie wskazywał już, że to postanowienie może być stosowane samodzielnie wyłącznie w sytuacjach podlegających prawu Unii, w odniesieniu do których traktat FUE nie zawiera szczególnych postanowień o zakazie dyskryminacji (zob. podobnie wyrok z dnia 8 grudnia 2022 r., Caisse nationale d'assurance pension, C-731/21, EU:C:2022:969, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 48 Zasada niedyskryminacji w dziedzinie zabezpieczenia społecznego została jednak wdrożona przez art. 45 TFUE i art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 oraz przez art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 492/2011 [zob. podobnie wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r., Komisja/Austria (Indeksacja świadczeń rodzinnych), C-328/20, EU:C:2022:468, pkt 98].
- 49 W związku z tym, uwzględnivszy wszystkie elementy wskazane przez sąd odsyłający, należy stwierdzić, że poprzez pytanie piąte sąd ten dąży w istocie do ustalenia, czy art. 45 ust. 2 TFUE, art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 oraz art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 492/2011 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, na mocy którego przyznanie zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową jest uzależnione od przesłanki, by osoba wymagająca opieki otrzymywała zasiłek pielęgnacyjny na pewnym poziomie na podstawie ustawodawstwa tego państwa członkowskiego.
- 50 W tym względzie należy przypomnieć, po pierwsze, że celem art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 jest zapewnienie, zgodnie z art. 45 TFUE, równości w dziedzinie zabezpieczenia społecznego bez względu na przynależność państwową poprzez zniesienie wszelkiej dyskryminacji w tym zakresie wynikającej z ustawodawstwa krajowego państw członkowskich. Po drugie, art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 492/2011 uściśla, że pracownik będący obywatelem państwa członkowskiego korzysta na terytorium pozostałych państw członkowskich z takich samych przywilejów socjalnych i podatkowych jak pracownicy krajowi [zob. podobnie wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r., Komisja/Austria (Indeksacja świadczeń rodzinnych), C-328/20, EU:C:2022:468, pkt 93, 94 i przytoczone tam orzecznictwo].

- 51 Pojęcie „przywileju socjalnego”, rozszerzone przez art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 492/2011 na pracowników będących obywatelami innych państw członkowskich, obejmuje wszelkie przywileje związane lub niezwiązane z umową o pracę, z jakich korzystają zwykle pracownicy krajowi, głównie z powodu tego, że są pracownikami, albo po prostu z racji zamieszkiwania na terytorium krajowym. Rozszerzenie tych przywilejów na pracowników będących obywatelami innych państw członkowskich wydaje się zatem sprzyjać ich mobilności w ramach Unii i w rezultacie ich integracji w przyjmującym państwie członkowskim. Zawartego w tym przepisie odniesienia do przywilejów socjalnych nie można interpretować w sposób zawężający [wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r., Komisja/Austria (Indeksacja świadczeń rodzinnych), C-328/20, EU:C:2022:468, pkt 95 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 52 Z orzecznictwa Trybunału wynika ponadto, że niektóre świadczenia mogą stanowić zarówno świadczenia z tytułu choroby w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004, jak i przywilej socjalny w rozumieniu art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 492/2011 [zob. podobnie wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r., Komisja/Austria (Indeksacja świadczeń rodzinnych), C-328/20, EU:C:2022:468, pkt 96 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 53 W związku z tym okoliczność, że rozpatrywany w postępowaniu głównym zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową ma na celu, jak wskazano w pkt 39 niniejszego wyroku, przyniesienie korzyści przede wszystkim osobie wymagającej opieki, nie ma wpływu na jego kwalifikację także jako „przywileju socjalnego” w rozumieniu art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 492/2011, ponieważ zasiłek ten ma zapewnić utrzymanie pracownikowi, który nie wykonuje żadnej działalności zawodowej w okresie urlopu i nie otrzymuje zatem żadnego wynagrodzenia.
- 54 Jest tak tym bardziej że – jak wskazano w pkt 48 niniejszego wyroku – zarówno art. 4 rozporządzenia nr 883/2004, jak i art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 492/2011 konkretyzują zasadę równego traktowania w dziedzinie zabezpieczenia społecznego wyrażoną w art. 45 TFUE. W związku z tym oba te przepisy należy co do zasady interpretować w ten sam sposób i w zgodzie z art. 45 TFUE [wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r., Komisja/Austria (Indeksacja świadczeń rodzinnych), C-328/20, EU:C:2022:468, pkt 98].
- 55 W tych okolicznościach na gruncie orzecznictwa Trybunału rozróżnienie oparte na miejscu zamieszkania, które może działać bardziej na niekorzyść obywateli innych państw członkowskich, ponieważ nierezydentami są najczęściej obcokrajowcy, stanowi dyskryminację pośrednią ze względu na przynależność państwową, która może być dopuszczalna tylko pod warunkiem obiektywnego uzasadnienia [wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r., Komisja/Austria (Indeksacja świadczeń rodzinnych), C-328/20, EU:C:2022:468, pkt 99 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 56 W niniejszym wypadku przyznanie zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową, którego dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, jest uzależnione, zgodnie z § 21c ust. 1 BPGG w związku z § 14c ust. 1 AVRAG i § 3a BPGG, od tego, czy osoba wymagająca opieki otrzymuje na podstawie prawa austriackiego zasiłek pielęgnacyjny na poziomie 3 lub wyższym. Ten zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową przyznawany jest zatem wyłącznie w przypadku, gdy władze austriackie są właściwe do wypłacania zasiłku pielęgnacyjnego osobie wymagającej opieki. W konsekwencji należy uznać, że istnieje bezpośredni związek z państwem członkowskim zwykłego miejsca zamieszkania osoby wymagającej opieki.

- 57 Wynika z tego, że okoliczność, iż zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową ma charakter pomocniczy względem zasiłku pielęgnacyjnego przyznawanego na podstawie mającego zastosowanie ustawodawstwa austriackiego, może działać bardziej na niekorzyść pracowników migrujących, takich jak skarżący w postępowaniu głównym, którego ojciec zamieszkiwał w innym państwie członkowskim, niż na obywateli austriackich, których rodzina, a w szczególności rodzice, mają co do zasady zwykle miejsce zamieszkania w Austrii.
- 58 Okazuje się zatem, że ten pomocniczy charakter zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową skutkuje dyskryminacją pośrednią ze względu na przynależność państwową, która może zostać dopuszczona jedynie wtedy, gdy jest obiektywnie uzasadniona.
- 59 W tym względzie Trybunał konsekwentnie orzekł, że aby taka dyskryminacja pośrednia była uzasadniona, powinna być ona odpowiednia dla zapewnienia realizacji prawnie uzasadnionego celu i nie wykraczać poza to, co jest konieczne dla jego osiągnięcia [wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r., Komisja/Austria (Indeksacja świadczeń rodzinnych), C-328/20, EU:C:2022:468, pkt 104 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 60 Chociaż postanowienie odsyłające w żaden sposób nie odnosi się do ewentualnego uzasadnienia pomocniczego charakteru zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową w stosunku do zasiłku pielęgnacyjnego na poziomie 3 lub wyższym, przyznawanego na podstawie mającego zastosowanie ustawodawstwa austriackiego, Komisja przywołuje jednak w swoich uwagach na piśmie cel zachowania równowagi finansowej krajowego systemu zabezpieczenia społecznego.
- 61 W tym względzie należy podkreślić, że Trybunał orzekł już, iż rozporządzenie nr 883/2004 nie wprowadza wspólnego systemu zabezpieczenia społecznego, lecz pozostawia odrębne systemy krajowe. Państwa członkowskie zachowują swoje kompetencje w zakresie organizacji swoich systemów zabezpieczenia społecznego, a w braku harmonizacji na poziomie Unii do każdego państwa członkowskiego należy określenie w jego ustawodawstwie między innymi przesłanek uzyskania prawa do świadczeń socjalnych (wyrok z dnia 15 września 2022 r., Rechtsanwaltskammer Wien, C-58/21, EU:C:2022:691, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 62 W zakresie, w jakim – jak podnosi Komisja w swoich uwagach na piśmie – poziom niesamodzielności może wskazywać stopień opieki, jakiej wymaga dana osoba, co w danym wypadku może oznaczać, że opiekun nie jest w stanie kontynuować swojej działalności zawodowej, cel polegający na ograniczeniu korzystania ze świadczeń finansowanych ze środków publicznych do przypadków niesamodzielności na poziomie 3 lub wyższym wydaje się uzasadniony.
- 63 Należy jednak podkreślić, że taka przesłanka dotycząca stopnia niesamodzielności na poziomie 3 lub wyższym może być spełniona również wtedy, gdy zasiłek pielęgnacyjny jest przyznawany zgodnie z ustawodawstwem innego państwa członkowskiego. W tym względzie należy przypomnieć, że art. 5 rozporządzenia nr 883/2004, rozpatrywany w świetle motywu 9 tego rozporządzenia, stanowi sformułowanie wypracowanej w orzecznictwie zasady zrównania świadczeń, dochodów i okoliczności, która to zasada zgodnie z wolą prawodawcy Unii została wprowadzona do treści wspomnianego rozporządzenia po to, aby była rozwijana, przy jednoczesnym przestrzeganiu istoty i ducha orzeczeń sądowych Trybunału (wyrok z dnia 12 marca 2020 r., Caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle, C-769/18, EU:C:2020:203, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 64 Niemniej w ostatecznym rozrachunku to do sądu odsyłającego będzie należało dokonanie oceny, w szczególności w świetle rozważań zawartych w pkt 61–63 niniejszego wyroku i na podstawie wszystkich dostępnych istotnych informacji, czy zważywszy na dopuszczone w prawie Unii względy uzasadniające, takie jak te przypomniane w pkt 59 niniejszego wyroku, w szczególności co się tyczy istnienia ewentualnego ryzyka poważnego naruszenia równowagi finansowej krajowego systemu zabezpieczenia społecznego (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 kwietnia 1998 r., Kohll, C-158/96, EU:C:1998:171, pkt 41; z dnia 15 września 2022 r., Rechtsanwaltskammer Wien, C-58/21, EU:C:2022:691, pkt 74 i przytoczone tam orzecznictwo), pomocniczy charakter rozpatrywanego zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową w stosunku do zasiłku pielęgnacyjnego na poziomie 3 lub wyższym, przyznanego na podstawie ustawodawstwa austriackiego, może być uzasadniony. Tymczasem rozpatrywana w postępowaniu głównym dyskryminacja pośrednia ze względu na przynależność państwową, o której mowa w pkt 58 niniejszego wyroku, może być uzasadniona tylko wtedy, gdy zmierza do osiągnięcia zamierzonego celu w sposób spójny i systematyczny (zob. podobnie wyrok z dnia 8 grudnia 2022 r., Caisse nationale d'assurance pension, C-731/21, EU:C:2022:969, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo), czego ustalenie również należy do sądu odsyłającego.
- 65 W świetle powyższych rozważań odpowiedź na pytanie piąte winna brzmieć: art. 45 ust. 2 TFUE, art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 oraz art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 492/2011 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, na mocy którego przyznanie zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową jest uzależnione od przesłanki, by osoba wymagająca opieki otrzymywała zasiłek pielęgnacyjny na określonym poziomie na podstawie ustawodawstwa tego państwa członkowskiego, chyba że przesłankę tę można obiektywnie uzasadnić zgodnym z prawem celem, jakim jest w szczególności utrzymanie równowagi finansowej krajowego systemu zabezpieczenia społecznego, i stanowi ona proporcjonalny środek pozwalający na osiągnięcie tego celu.

W przedmiocie pytań szóstego i siódmego

- 66 Poprzez pytania szóste i siódme, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zwraca się w istocie do Trybunału o wyjaśnienie, czy art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu lub orzecznictwu krajowemu, które, po pierwsze, uzależnia przyznanie zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową i zasiłku z tytułu rodzinnego urlopu hospicyjnego od spełnienia odmiennych przesłanek, a po drugie, nie pozwala na zmianę kwalifikacji wniosku o urlop na opiekę długoterminową na wniosek o rodzinny urlop hospicyjny.
- 67 W tym względzie z art. 48 TFUE, który przewiduje koordynację przepisów państw członkowskich, a nie ich harmonizację, i na podstawie którego przyjęte zostało rozporządzenie nr 883/2004, wynika, że postanowienie to nie ma wpływu na różnice merytoryczne i proceduralne pomiędzy systemami zabezpieczenia społecznego poszczególnych państw członkowskich i, co za tym idzie, na różnice w zakresie praw osób w nich ubezpieczonych, a każde państwo członkowskie zachowuje uprawnienia do określania w swoim ustawodawstwie, z poszanowaniem prawa Unii, warunków przyznawania świadczeń z systemu zabezpieczenia społecznego [wyrok z dnia 25 listopada 2021 r., Finanzamt Österreich (Zasiłki rodzinne dla pracowników organizacji humanitarnych), C-372/20, EU:C:2021:962, pkt 70 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 68 Rozporządzenie nr 883/2004 nie wprowadza zatem wspólnego systemu zabezpieczenia społecznego, lecz pozostawia odrębne systemy krajowe i ma na celu jedynie zapewnienie ich koordynacji w zamiarze zagwarantowania skutecznego korzystania ze swobody przepływu osób.

Państwa członkowskie zachowują wobec tego swoje kompetencje do organizowania swoich systemów zabezpieczenia społecznego [wyrok z dnia 25 listopada 2021 r., Finanzamt Österreich (Zasiłki rodzinne dla pracowników organizacji humanitarnych), C-372/20, EU:C:2021:962, pkt 71 i przytoczone tam orzecznictwo].

- 69 W niniejszym przypadku z postanowienia odsyłającego wynika, po pierwsze, że przesłanki przyznania zasiłku z tytułu rodzinnego urlopu hospicyjnego na podstawie § 21c ust. 3 BPGG różnią się od przesłanek przewidzianych w ust. 1 tego paragrafu w odniesieniu do przyznania rozpatrywanego w postępowaniu głównym zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową, ponieważ § 21c ust. 3 BPGG nie wymaga, aby osoba wymagająca opieki otrzymywała austriacki zasiłek pielęgnacyjny na poziomie 3 lub wyższym, jak przewiduje § 21c ust. 1 BPGG.
- 70 Po drugie, w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym wydaje się, że Sozialministeriumservice nie jest zobowiązane do dokonania, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Verwaltungsgerichtshof (trybunału administracyjnego), oceny wniosku o przyznanie zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową w duchu społecznego stosowania prawa na korzyść ubezpieczonego, nawet jeśli wnioskodawca spełnia przesłanki uzyskania bardziej korzystnego krajowego świadczenia, a mianowicie zasiłku z tytułu rodzinnego urlopu hospicyjnego na podstawie § 21c ust. 3 BPGG.
- 71 Jednakże, jak twierdzi rząd austriacki w uwagach na piśmie, odmienna koncepcja dwóch praw dotyczących świadczeń z zakresu zabezpieczenia społecznego, z których każde służy realizacji odrębnego celu, oraz sposób powoływania się na te prawa przed właściwymi organami krajowymi pozostają wyłączenie w gestii prawa krajowego.
- 72 Wygląda zatem na to, że odmienna koncepcja przesłanek przyznania zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową oraz zasiłku z tytułu rodzinnego urlopu hospicyjnego nie wywołuje skutków dyskryminujących ze szkodą dla osób, które skorzystały z prawa do swobodnego przemieszczania się.
- 73 Z powyższego wynika, że odpowiedź na pytania szóste i siódme winna brzmieć: art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu lub orzecznictwu krajowemu, które, po pierwsze, uzależnia przyznanie zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową i zasiłku z tytułu rodzinnego urlopu hospicyjnego od spełnienia odmiennych przesłanek, a po drugie, nie pozwala na zmianę kwalifikacji wniosku o urlop na opiekę długoterminową na wniosek o rodzinny urlop hospicyjny.

W przedmiocie kosztów

- 74 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego**

należy interpretować w ten sposób, że:

pojęcie „świadczeń z tytułu choroby” w rozumieniu tego przepisu obejmuje zasiłek z tytułu urlopu na opiekę długoterminową wypłacany pracownikowi, który zapewnia wsparcie lub opiekę bliskiemu krewnemu uprawnionemu do zasiłku pielęgnacyjnego w innym państwie członkowskim i który z tego tytułu korzysta z urlopu bezpłatnego. W konsekwencji taki zasiłek wchodzi również w zakres pojęcia „świadczeń pieniężnych” w rozumieniu tego rozporządzenia.

- 2) Artykuł 45 ust. 2 TFUE, art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 oraz art. 7 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 492/2011 z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Unii

należy interpretować w ten sposób, że:

stoją one na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, na mocy którego przyznanie zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową jest uzależnione od przesłanki, by osoba wymagająca opieki otrzymywała zasiłek pielęgnacyjny na określonym poziomie na podstawie ustawodawstwa tego państwa członkowskiego, chyba że przesłankę tę można obiektywnie uzasadnić zgodnym z prawem celem, jakim jest w szczególności utrzymanie równowagi finansowej krajowego systemu zabezpieczenia społecznego, i stanowi ona proporcjonalny środek pozwalający na osiągnięcie tego celu.

- 3) Artykuł 4 rozporządzenia nr 883/2004

należy interpretować w ten sposób, że:

nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu lub orzecznictwu krajowemu, które, po pierwsze, uzależnia przyznanie zasiłku z tytułu urlopu na opiekę długoterminową i zasiłku z tytułu rodzinnego urlopu hospicyjnego od spełnienia odmiennych przesłanek, a po drugie, nie pozwala na zmianę kwalifikacji wniosku o urlop na opiekę długoterminową na wniosek o rodzinny urlop hospicyjny.

Podpisy